

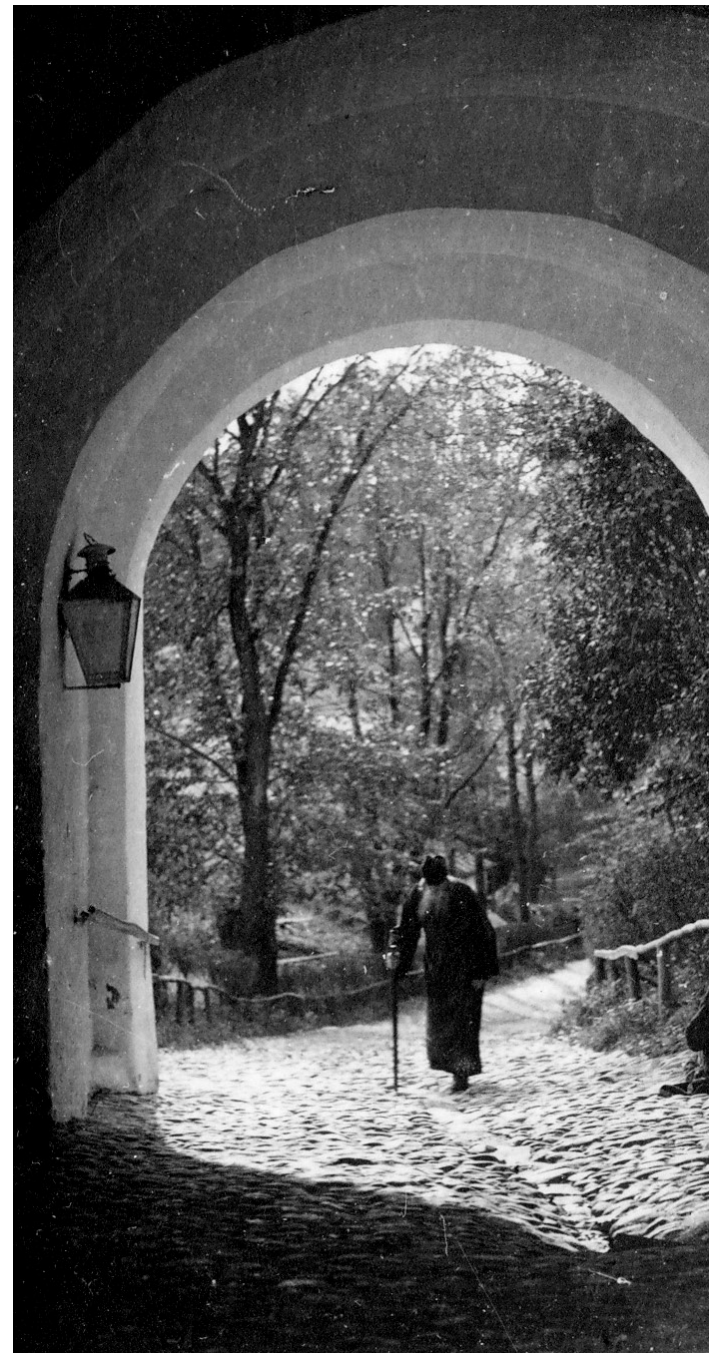
MAARJAPÄIV: traditsiooniline ristikäik Jumalaema Uinumise pühal.

KINDLUSE MÜÜR: 9 torniga kaitsemüür valmis Liivi sõja aastatel.

TEEB RISTIMÄRGI: veel üks setu naine on objektiivile ette näanud.

VERETEE: selle rajaga seostub üks levinumaid kloostrilegende.

nesõjaaegse Eesti maakonnalinna pärl

nud kogu elu vältel ning saatnud Petseri kloostrile palju kinke.

Samas jääb kloostrilema Korneliuse pea maharaiumise loos üpris palju ebaselgeks. Ühe versiooni kohaselt olevat bojaaride konservatiivse opositsiooni juht vürst Andrei Kurbski oma kodumaa reetnud ja põgenenud 1564. aastal Leetu.

Enne seda oli Kornelius tuntud Kurbski lähedase sõbrana. Vürst külastas Korneliust kloostris ja pidas temaga kirjavahetust. Kui tsaar Ivan hakkas oma poliitiliste vastastega arveid õiendama, langesid tema viha alla ka Kurbski sõbrad, nende hulgas Kornelius, kes mõningatel andmetel hukati Pihkvas.

Kloostri vaatamisväärsused

Petseri klooster tugenes ja rikkastus eelkõige Korneliuse ajal (1529–1570). 1558–1565 valmis kloostrit ümbritsev 10 meetri kõrgune, 2,5 meetri paksune üheksa torniga kivimüür. Olulisemad arhitektuurimälestised on Suur Kellatorn (1523), Vana-Vene stiilile järgnevad Jumalaema Rõõmukuulutamise (1541) ning Püha Nikolause kirik (1565), barokne Jumala-sünnitaja Kaitsmise kirik (1759) ja klassitsistlik Püha Mihhaili kirik (1818–1827), Püha Värav (1565) ja sellest algav Veretee. Lisaks varakamber ja raamatu-

kogu. Kloostri õuel idaservas asuvad munkade klassitsistlikus stiilis eluruumid.

Looduslikesse, hiljem suuremaks kaevatud koobastesse (kogupikkus umbes 200 m) on maetud munki.

Petseri klooster oli 16. sajandist kuni 18. sajandi alguseni Venemaa tähtis eeltugipunkt, mille abil võideldi Liivimaa Ordu, Poola ja Rootsi vastu. Pärast Põhjasõda kaotas Petseri klooster oma sõjalise tähtsuse.

Mida saab siis Petseri kloostris vaadata? Vana kellatorn on ehitatud 16. sajandil. Kellad paiknevad kahel korrusel – alates mitmepuudastest hiiglastest kuni pisikeste täitekellukesteni. Kõige ülemise kirikukella on anetanud Boriss Godunov, allpool kaks suurt kella Ivan Julma ja Peeter I poolt. Ajal, mil ei olnud veel kirikukelli, asendas neid lokulaud, teise nimega «Aadama küljeluu».

Puu all klaaspaviljonis paikneb keisrinna Anna Ioannovna tõld. Keisrinna külastas isiklikult kloostrit ning jättis mälestuseks oma sõiduriista.

Katakombi külastajad näevad sissepääsu kohal slaavi keelset kirja: «Sissekäik Jumala poolt loodud koobastesse». Neisse katakombidesse, kus tuleb liikuda küünlavalgel, on maetud üle 10 000 inimese.

1998. aastal oli Petseri kloostris 32 munku. Oma toi-

duained kasvasid nad ise ja lisa said annetustest.

Klooster on praegu ilusti korda tehtud, majad värvitud ning turiste viiakse ka koobastesse ekskursioonile. Räämas Petseri linna taustal paistab klooster tõelise pärlina.

✕✕✕ **Rahvapärimeuse järgi olevat varasematel aegadel varakambri rippunud seitse keerulist eri süsteemiga lukku**

Suurem ehitustöö käis kloostris 1960ndatel aastatel, kui pikemaks ajaks saabusid ehitusmehed Pihkvas. Nende poolt said remonditud nii mõnedki ruumid ja kirikud. Restaureeriti kindluse müüre ja torne. Isegi osa palkellinguid, kus kunagi seisid laskurid lask-eavade juures, said taastatud.

Klooster Eesti ajal

Enne Teist Maailmasõda oli Petseri klooster populaarseks külastuskohaks. See oli koguni kohalike venelaste ideeliseks ja poliitiliseks keskuseks – Petseri piiskop Joann (Ivan Bulin) oli isegi Eesti Riigikogu liige.

Kloostrisse saabusid turistid ja palvetajad raudteed mööda, aga tuldi ka busside ja sõiduautoodega Baltimaadest ja koguni

Lääne-Euroopast. On olnud isegi palverändureid Aasiast, Aafrikast ja Ameerikast. Kindluse tornidest paistis binokliga vaadates isegi Pihkva Kreml.

1934. aasta ajalehes Russki Vestnik kirjutab keegi A.Vladovski, et kloostris müürid

ja tornid pakuvad äärmiselt haletsusväärset pilti. «Aegamööda nad lagunevad ja neid peaaegu üldse ei restaureerita. Nii

ähvardab seda 16. sajandi mälestusmärgi aeglane, kuid vältimatu häving,» kirjutab ta.

Artikkel lõppes üleskutsega Eesti valitsusele ja vene üldsusele peatada mälestusmärgi lagunemine ning lükata restaureerimine selle ajani, kui avaneb võimalus.

Kui Petseri kloostris heaks toona midagi tehti, siis arvata-vasti üsna vähesel määral. Restaureerimisplaanid jäid soiku ning kapitaalsed tööd algasid alles pärast sõda, juba nõukogude võimu ajal.

Saksa okupatsiooni ajal

Vene prosaist Gennadi Gero-dnik, kes on elanud Valgas ja Keilas, on kirjutanud muuhulgas usuvastase raamatu «Mungarüü varjus», mis ilmus tõlgi-

tuna eesti keelde 1965. aasta. Ta läks usuvastases publitsistikas kaasa nõukogude propagandaga, kui mõningaid huvipakkuvaid fakte Petseri kloostris ajaloo saksa okupatsiooni ajal on ta siiski esile toonud.

Petseri kloostris toimusid okupatsiooniaastail Balti Eks-harhaadi kõrgeima vaimulik-konna kokkutulekud ja nõupidamised. 1943. aasta augustis toimus seal kõrgema vaimulikkonna nõupidamine, millest võttis osa kõrgema okupatsiooni esindajana Pihkva oblasti ülemkommissaar Böcking koos abikaasaga, tema adjutant von Essen, Petseri linna politseiprefekt jt.

Võeti osa ühiselt jumalateenistusest ja ristikäigust Jumalaema auks. Kloostri Sretenski kirikus istusid pikkade laudade taga, mis olid kaetud igasuguste roogadega, vaheldumisi preestrirüüd ja hitlerlikku mundrit kandvad isikud.

Sõjapäevil käis kloostris õn-nistust saamas ka endine nõukogude kindral Vlassov, kes oli sakslaste kätte vangilangenu-d ning organiseeris vene sõjavangide võimu ajal.

Varakambri saladus

Sajandite vältel oli Pihkva-Petseri kloostrisse kogunenud hulk väärtasju. Kloostri tegid kingitusi Vene tsaarid, keisrid, bojaarid, ministrid, kaupmehed ja

rikkad mõisnikud. Varakambri hoiti kuld- ja hõberiste, karikaid, peekreid, pühe leiva ast-jaid, kroonlühtrid, ikoonilampe, kalliskividega ülepuistatud preestrirüüsid ja mitrasid, vanaaegseid ikoone ja evangeeliume.

1920ndatel aastatel hinda-s Eesti valitsuse erikomisjon kloostris aardeid ning koostas nende nimestiku. Eesti ajal kuulus Petseri kloostris varakamber muuseumide süsteemi.

Rahvapärimeuse järgi olevat varasematel aegadel varakambri rippunud seitse keerulist eri süsteemiga lukku, mille võtmed olid seitsme vanema munga käes. Hoidlasse võisid nad siseneda ainult ühisel nõul, seitsmekesi. Ent ka seitse keerulist lukku ei suutnud aardeid kaits-ta.

Varakambri tühjendasid sõjapäevil lõplikult sakslased. Kloostri aarded olid arvel nii Pihkvas, Riias kui Berliinis. Kloostriülema Paveli korraldusel panid tema abilised teiste munkade teadmata väärtasjad pakkidesse, et need ära saata. Ainuüksi ühte kasti oli pakitud 525 hinnalist metalletet.

Kogu vara oli tarvis bolševike käest ära päästa! Ühes autoga saabus relvastatud sakslaste meeskond. Sajandite vältel kogutud kultuuriväärtused läksid teele Saksamaale ning seejärel pole neist mingeid jälgi. ■